

Sygn. akt V ACa 613/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 października 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia SA Tomasz Pidzik
-----------------	-------------------------

po rozpoznaniu w dniu 30 października 2023 r. w Katowicach

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa J. P.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w J.

o naprawienie szkód górniczych

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Rybniku

z dnia 26 maja 2022 r., sygn. akt I Cgg 52/20

I. prostuje zaskarżony wyrok w punkcie 1 tiret 2 w ten sposób, że po zwrocie „(dwadzieścia jeden tysięcy osiemset dziewięćdziesiąt złotych)” dodaje słowo „od”;

II. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 tiret 1 o tyle, że ustawowe odsetki za opóźnienie od kwoty 135 016 (sto trzydzieści pięć tysięcy szesnaście) złotych zasądzone od dnia 6 czerwca 2019 r. zasądza do dnia 13 kwietnia 2021 r. i umarza postępowanie co do orzeczenia o ustawowych odsetkach za opóźnienie od tej kwoty po dniu 13 kwietnia 2021 r.;

III. oddala apelację w pozostałej części;

IV. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 4 050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

--	--	--

Sygn. akt V ACa 613/22

UZASADNIENIE

Powód J. P. wnosił ostatecznie o zasądzenie od pozwanej (...) S.A. w J. kwoty 532.890 zł (rozszerzono powództwo o kwotę 21.890 zł) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 511.000 zł od dnia 22 marca 2019 r. oraz od kwoty 532.890 zł od dnia 14 kwietnia 2021 r. tytułem odszkodowania wobec wystąpienia szkód górniczych na

jego nieruchomości. Jednocześnie powód ograniczył żądanie pozwu o zapłaconą przez pozwaną w toku procesu w dniu 5 czerwca 2019 r. kwotę 375.984 zł oraz wniósł o zasądzenie od pozwanej (...) SA w J. kwoty 375.984 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie: od kwoty 156.906 zł od dnia 6 czerwca 2019 r. do 13 kwietnia 2021 r. i od kwoty 21.890 zł od dnia 14 kwietnia 2021 r. oraz o obciążenie pozwanej w całości kosztami procesu.

Pozwana (...) SA w J. w ostatecznie zajęтым stanowisku nie kwestionowała, iż szkoda powstała na nieruchomości powoda stojąc na stanowisku, że ustalenia stron, w tym przede wszystkim termin wypłaty odszkodowania, który został przez pozwaną dotrzymany powinny mieć wpływ na ewentualne rozstrzygnięcie w zakresie odsetek oraz kosztów procesu.

Sąd Okręgowy w Rybniku wyrokiem z dnia 26 maja 2022 r. zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 156.906 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie: od kwoty 135.016 zł od dnia 6 czerwca 2019 r. i od kwoty 21.890 zł od dnia 10 grudnia 2021 r.; umorzył postępowania w zakresie żądania zapłaty kwoty 375.984 zł; w pozostałym zakresie powództwo oddalił oraz orzekł o kosztach sądowych i kosztach procesu. Wyrok ten wydano w następująco ustalonym stanie faktycznym:

Pozwana (...) S.A. w J. prowadzi działalność górnictw. Powód J. P. jest obecnie jedynym właścicielem nieruchomości położonej w K. przy ul. (...), na której znajduje się budynek mieszkalny oraz budynek gospodarczy. Nieruchomość powoda znajduje się w zasięgu wpływów eksploatacji górnictw prowadzonej przez pozwaną, a konkretnie przez wchodzący w jej skład Oddział KWK (...) działający na obszarze górnictw obejmujący gminy P. i K.. Nieruchomość od wielu lat znajduje się pod wpływem eksploatacji górnictw, a teren na którym posadowione są budynki do dnia dzisiejszego nie uległ uspokojeniu i ulega ciągłej deformacji. Budynek mieszkalny został wzniesiony w latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku w technologii tradycyjnej. Powierzchnia zabudowy budynku wynosi 115 m², powierzchnia użytkowa 220 m², a kubatura 831 m³. Dom posiada dwie kondygnacje nadziemne oraz całkowite podpiwniczenie. Budynek gospodarczy został wykonany w technologii tradycyjnej w 1989 roku jako obiekt wolnostojący o następujących parametrach: powierzchnia zabudowy 53 m², powierzchnia ogólna 82 m², kubatura 244 m³, liczba kondygnacji 2, podpiwniczenie częściowe 8 m². Na nieruchomości powoda znajduje się jeszcze wiata z jednospadowym dachem o konstrukcji drewnianej, wykonana z drzewa sosnowego. Więźba drewniana dachu pokrytego jest blachodachówką. Z jednej strony przymocowana jest do ściany szczytowej budynku gospodarczego, a z drugiej strony spoczywa na dwóch słupach konstrukcyjnych o wymiarach 16 cm x 16 cm. Powierzchnia zabudowy wiaty wynosi 20 m², a kubatura 53 m³. Ogrodzenie frontowe nieruchomości posiada fundament betonowy, na którym posadowiony jest cokół z betonu 20 cm x 40 cm, o imitacji kamienia naturalnego i słupki 30 cm x 30 cm x 130 cm z tego samego materiału co cokół. Ogrodzenie boczne wykonane jest z siatki metalowej powlekanej o wysokości 1,50 cm na słupach stalowych fi 50 mm osadzonych w gruncie i obetonowanych. Powierzchnie utwardzone to: opaska chodnikowa - chodnik z betonowej, kolorowej kostki brukowej o grubości 6 cm prowadzący od furtki wejściowej na posesję do wejścia do domu, gdzie przechodzi w chodnik okapowy wokół domu. Powierzchnia nawierzchni chodnika wynosi 50,61 m². Obrzeże chodnika stanowią granitowe kostki brukowe. Powierzchnia podwórka - betonowa nawierzchnia o grubości do 15 cm jest utwardzona betonem wynosi 136,80 m².

Od 1985 roku nieruchomość powoda znajduje się w zasięgu negatywnych wpływów eksploatacji górnictw. W czerwcu 2015 roku powód zauważył powstanie uszkodzeń budynku mieszkalnego w postaci spękania ścian, odpadania okładzin z płytek ceramicznych oraz przechyłu budynku, czego objawem było samoczynne otwieranie się drzwi. Powód złożył wniosek o naprawienie szkody wywołanej ruchem zakładu górnictw pozwanej 10 września 2015 r. We wniosku szczegółowo opisał i określił zakres powstałych szkód spowodowanych eksploatacją górnictw przedsiębiorstwa pozwanej. Powód wskazał również jako sposób wykonania naprawy szkody - wypłatę jednorazowego odszkodowania pieniężnego. Kolejny wniosek został złożony 25 kwietnia 2016 r. W odpowiedzi na powyższe, po dokonanych oględzinach pozwana spółka, uznała związek przyczynowo-skutkowy. W wyniku dokonanych pomiarów stwierdzono, że przechył budynku wynosi 2,8% (28 cm na 10 m).

Strony na spotkaniu w dniu 13 kwietnia 2016 r. podpisały ugodę nr (...) o naprawienie szkody spowodowanej ruchem zakładu górniczego. W ugodzie pozwana zobowiązała się do wdrożenia procedury odszkodowawczej budynku mieszkalnego w 2018 roku, co uczyniła. Ponadto w protokole ze spotkania w dniu 13 kwietnia 2016 r. strony ustaliły sposób naprawy, a także planowany termin wypłaty jednorazowego odszkodowania, tj. na II półroczu 2018 r. lub I półroczu 2019 r. W maju 2018 r. pozwana skierowała do nieruchomości powoda komisję mającą za zadanie wycenienie szkody. Komisja wyceniła szkody na nieruchomości na kwotę około 375.000 zł. Z uwagi na to, że powstałe szkody przekroczyły 250.000 zł, pozwana stwierdziła, że zgodnie wewnętrznymi procedurami, do precyzyjnego określenia wysokości szkody, jest konieczność powołania drugiej komisji – weryfikującej i sporządzenia drugiej wyceny. Z początkiem października 2018 r., druga komisja przystąpiła do prac sprawdzających i weryfikujących, w celu określenia ostatecznej wyceny nieruchomości powoda. Podczas oględzin komisja oznajmiła, że sporządzoną wycenę prześle bezpośrednio do siedziby pozwanej. Powód uznał jednak, że pozwana cały czas przedłuża postępowanie ugodowe, zwodząc go i nie podając mu żadnych wiążących informacji oraz nie przysyłając mu żadnych pism. Według prywatnej opinii powoda wartość rynkowa jego nieruchomości na dzień 14 stycznia 2019 r. określona przez rzeczoznawcę majątkowego R. N. stanowiła kwotę 602.000 zł, w tym budynek mieszkalny 476.000 zł, budynek gospodarczy 35.000 zł oraz grunt 91.000 zł.

Wobec powyższych okoliczności powód pismem z dnia 11.03.2019 r., wysłał pozwanej ostateczne przedsądowe wezwanie do zapłaty. W odpowiedzi dnia 22.03.2019 r. pozwana przyznała, że zostało już wszczęte postępowanie o naprawienie szkód. Powód nie czekając na dalsze ustalenia dnia 19 kwietnia 2019 r. wniósł powództwo w niniejszej sprawie. Natomiast pozwana w wykonaniu zawartej z powodem ugodę nr (...) o naprawienie szkody spowodowanej ruchem zakładu górniczego dnia 5 czerwca 2019 r. dokonała zapłaty jednorazowego odszkodowania za budynek mieszkalny w kwocie 375.984 zł na wskazany przez stronę powodową rachunek. Po zakończeniu procedury dotyczącej odszkodowania za budynek mieszkalny kopalnia miała wdrożyć procedurę odszkodowawczą za budynek gospodarczy, co zostało ustalone w toku postępowania ugodowego w 2016 roku.

Ustalił nadto Sąd Okręgowy aktualną wartość odtworzeniową budynku mieszkalnego. Do wyceny budynku mieszkalnego zastosowano podejście kosztowe, metodę kosztów odtworzenia i technikę szczegółową. Koszt odtworzenia budynku mieszkalnego w stanie nowym został ustalony w oparciu o „Wycenę budynków - bazy danych do metody odtworzeniowej (...)” wg cen z III kwartału 2020 r. oraz z I kwartału 2021 r. Otrzymana wartość podwyższona została o 1 % tytułem dodatku za roboty ukryte i pominięte oraz o 4% z tytułu kosztów dodatkowych, obejmujących m.in. opracowanie dokumentacji i nadzór budowlany. Wskaźniki cenowe przyjęte do wyceny zostały opracowane dla średnich cen miasta W.. Z tego względu przy wycenie budynku mieszkalnego zastosowano wskaźnik przeliczeniowy dla regionu (...) w wysokości 0,90. Po uwzględnieniu tych danych wartość odtworzeniową budynku mieszkalnego w stanie nowym wynosi 526.613,89 zł. Naturalny stopień zużycia technicznego budynku ustalono metodą średnioważoną, który wynosi 24 %. Zużycie budynku na tym poziomie oznacza, że jego stan techniczny jest dobry (11-25%). Wartość odtworzeniową budynku mieszkalnego na okres wyceny, z uwzględnieniem jego naturalnego zużycia technicznego wynosi: $407.826,56 \text{ zł netto} \times 1,08 \text{ VAT} (32.626,12 \text{ zł}) = 440.450 \text{ zł brutto}$.

Wartość odtworzeniową pozostałych obiektów budowlanych usytuowanych na nieruchomości powoda z uwzględnieniem ich naturalnego zużycia technicznego wynosi: budynek gospodarczy 44.830 zł, wiata drewniana 11.210 zł, ogrodzenie frontowe 14.620 zł, ogrodzenie boczne 2.990 zł, nawierzchnia betonowa 12.430 zł i nawierzchnia brukowa 6.360 zł.

Wysokość odszkodowania według cen aktualnie obowiązujących za wszystkie składniki budowlane nieruchomości powoda położonej w K. przy ul. (...) wynosi w zaokrągleniu kwotę 482.980 zł netto, a 532.890 zł brutto. Składnikami tymi są: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, wiata drewniana, ogrodzenie oraz nawierzchnie utwardzone. Stawka podatku VAT w wysokości 8% dotyczy tylko budynku mieszkalnego, tj. robót wykonywanych w bryle obiektu. Przy ustaleniu wartości brutto pozostałych składników nieruchomości zastosowano stawkę podatku VAT w wysokości 23 %.

W toku postępowania zmarła M. P. (1) jako jedna z osób po stronie powodowej. Miało to miejsce w dniu 15 listopada 2020 r. W związku z umową o dział spadku z 11 czerwca 2021 r., sporządzoną w formie aktu notarialnego przed notariuszem M. P. (2), Rep. A numer (...), powód J. P. nabył spadek po zmarłej jako jedyny spadkobierca w całości.

Sąd Okręgowy odwołując się do dowodów z dokumentów podzielił wywoły i wnioski opinii, która została wydana przez biegłego sądowego w niniejszej sprawie. Została ona wydana w sposób rzetelny i wszechstronny oraz jest poparta specjalistyczną wiedzą i wieloletnim doświadczeniem biegłego w jego dziedzinach.

Zdaniem Sądu Okręgowego powództwo zasadniczo zasługiwało na uwzględnienie. Sąd Okręgowy podzielił jednak pogląd strony pozwanej, że dokonała ona zapłaty jednorazowego odszkodowania za budynek mieszkalny w terminie ustalonym wcześniej z powodem w toku prowadzonego postępowania ugodowego. Pozwana wypłaciła powodowi należne odszkodowanie za budynek mieszkalny niezwłocznie po otrzymaniu niezbędnych kosztorysów oraz zachowując procedurę zatwierdzenia wypłaty odszkodowania zgodnie z obowiązującymi regulacjami obowiązującymi w (...) S.A. w J.. Zatem strona pozwana nie dała powodu do wytoczenia sprawy w zakresie wypłaconego odszkodowania w wysokości 375.984 zł i uznała przy pierwszej czynności procesowej żądanie pozwu w tym zakresie.

Dochodzone przez powoda roszczenia wynikały z faktu wystąpienia szkody na jego nieruchomości spowodowanej ruchem zakładu górniczego pozwanej, a ponieważ ruch ten prowadzony był zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze, to do naprawienia wyrządzonej tym ruchem szkody zastosowanie miały przepisy regulujące tę szczególną materię. Podstawę dla ustalenia odpowiedzialności za powstałą szkodę w nieruchomości powodów stanowi art. 144 Prawa geologicznego i górniczego bowiem zasadnicze szkody na posesji powoda powstały po wejściu w życie obecnie obowiązującego Prawa geologicznego i górniczego. Odwołując się do tego przepisu i art. 363 k.c. Sąd Okręgowy wskazał, iż zgodnie z ustalonym stanem faktycznym powód kilkakrotnie zgłosił szkodę pozwanej, domagając się od niej usunięcia ujawnionych szkód górniczych na jego nieruchomości poprzez zapłatę jednorazowego odszkodowania. Pozwana od ostatniego wezwania miała od tego momentu 30 dni na to, by wskazane przez powoda szkody naprawić lub dokonać ugodowego załatwienia sprawy, do czego jednak ostatecznie nie doszło przed dniem wniesienia powództwa. W związku z powyższym Sąd Okręgowy uznał, że tryb ugodowy przewidziany niniejszą ustawą został wyczerpany.

Wydana w niniejszej sprawie opinia biegłego sądowego nie pozostawia żadnych wątpliwości co do tego, że występujące na nieruchomości powodów szkody są szkodami pochodzenia górniczego i pozostają w związku przyczynowym z działalnością pozwanej. Wpływy tej eksploatacji spowodował uszkodzenia w obiektach budowlanych będących przedmiotem pozwu. Zdaniem biegłego za wskazane elementy infrastruktury nieruchomości powinno się wypłacić odszkodowanie, bowiem kolejna naprawa obiektów jest nieopłacalna i niecelowa, a także może być nietrwała. Sąd Okręgowy ustalając wysokość odszkodowania, zgodnie z utrwaloną praktyką, wziął pod uwagę wartość techniczną obiektów budowlanych na nieruchomości powoda, czyli wartość odtworzeniową składników budowlanych uszkodzonych i zniszczonych w wyniku działalności górniczej pozwanej spółki, z uwzględnieniem stopnia naturalnego zużycia obiektu. Sąd Okręgowy ostatecznie oparł się na wyliczeniach biegłego sądowego z pierwszej opinii uzupełniającej, jako najbardziej aktualnej. Powód użytkował budynek mieszkalny zgodnie z jego przeznaczeniem i z dbałością o bieżącą konserwację i remonty. Zatem szkody powstałe w budynku nie były spowodowane jego zaniedbaniami. Wycena składników budowlanych winna być wyliczona według jak najbardziej aktualnych cen, ponieważ powód nie ma możliwości zakupu materiałów w cenach obowiązujących we wcześniejszym czasie, jak i zakupu po tamtych cenach usług budowlanych – najbardziej aktualne wyliczenie zostały zawarte w opinii uzupełniającej z dnia 8 kwietnia 2021 r.

Mając na względzie ustalone okoliczności sprawy Sąd Okręgowy zasądził od pozwanej na rzecz powoda odszkodowanie w łącznej wysokości 156.906 zł brutto, tj. z należnym podatkiem VAT. W ocenie Sądu Okręgowego, strona pozwana pozostaje w zwłoce z zapłatą kwoty 135.016 zł (511.000 zł – 375.984 zł) na rzecz powoda od dnia 6 czerwca 2019 r. do dnia zapłaty, tj. od dnia następnego po uiszczeniu przez pozwanego na rzecz powoda kwoty 375.984 zł, kiedy to strona pozwana uznała w tym zakresie powództwo za zasadne oraz od kwoty 21.890 zł od dnia 10 grudnia 2021 roku do dnia zapłaty, tj. od dnia doręczenia pozwanej modyfikacji powództwa. Wobec ograniczenia żądania pozwu Sąd Okręgowy

umorzył postępowania w zakresie żądania zapłaty kwoty 375.984 zł. Jednocześnie Sąd Okręgowy oddalił powództwo w pozostałym zakresie, jako zbyt daleko idące.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na mocy art. 101 k.p.c. uznając, że powód zasadniczo utrzymał się ze swoim żądaniem w 30%, albowiem strona pozwana nie dała powodu do wytoczenia sprawy w zakresie wypłaconego odszkodowania w wysokości 375.984 zł i uznała przy pierwszej czynności procesowej żądanie pozwu w tym zakresie. Dokonując rozliczenia Sąd Okręgowy zasądził różnicę w wysokości 4.344 zł na rzecz strony pozwanej, tytułem zwrotu kosztów procesu. Nadto Sąd Okręgowy rozliczył koszty sądowe.

Apelację od tegoż wyroku wniosła pozwana i zaskarżając go w części tj. w zakresie: pkt 1, w którym Sąd pierwszej instancji zasądził na rzecz powoda od pozwanej kwotę ponad 100.666 zł oraz odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 135.016 zł od dnia 6 czerwca 2019 r. do dnia zapłaty oraz w pkt 5, w którym Sąd pierwszej instancji nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa od pozwanej kwotę 10.382 zł ponad kwotę 6.922 zł, zarzucając:

istotne naruszenie przepisu prawa procesowego: art. 233 § 1 k.p.c. poprzez sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego materiału dowodowego poprzez przyjęcie, iż: kwota 532.890 zł brutto jest właściwą kwotą odszkodowania za budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, wiatę drewnianą, ogrodzenie oraz nawierzchnie utwardzone, w sytuacji, gdy właściwą kwotą odszkodowania za ww. składniki budowlane jest kwota 484.876 zł; zasadne jest zasądzenie na rzecz powoda odszkodowania w łącznej kwocie 532.890 zł brutto, na którą składa się kwota 440.450 zł brutto za budynek mieszkalny w sytuacji, gdy Sąd podzielił pogląd pozwanej, że dokonała ona zapłaty odszkodowania za budynek mieszkalny w wysokości 375.984 zł w terminie ustalonym wcześniej z powodem (I półrocze 2019 r.) w toku prowadzonego postępowania ugodowego (zgodnie z protokołem ze spotkania z dnia 13 kwietnia 2016 r.) i nie dała powodu do wytoczenia sprawy w zakresie wypłaconego odszkodowania za budynek mieszkalny; pozwana uznała przy pierwszej czynności procesowej żądanie pozwu w zakresie odszkodowania za budynek mieszkalny, w sytuacji, gdy roszczenie o odszkodowanie za budynek mieszkalny, mając na uwadze wzajemne ustalenia stron, było przedwczesne, a pozwana nie uznała przy pierwszej czynności procesowej żądania pozwu, a zrealizowała wzajemne ustalenia pomiędzy stronami; oparcie się przez Sąd na wyliczeniach biegłego z pierwszej opinii uzupełniającej w zakresie wszystkich składników budowlanych, w sytuacji, gdy w zakresie budynku mieszkalnego Sąd powinien wziąć pod uwagę ustaloną przez biegłego w opinii z dnia 24 stycznia 2022 r. wysokość odszkodowania za budynek mieszkalny odpowiadającą wartości odtworzeniowej na dzień 5 czerwca 2019 r. (mając na uwadze termin zapłaty ustalony w protokole ze spotkania z dnia 13 kwietnia 2016 r.) tj. kwotę 384.210 zł brutto; wycena składników budowlanych winna być wyliczona według jak najbardziej aktualnych cen, ponieważ powód nie ma możliwości zakupu materiałów w cenach obowiązujących we wcześniejszym czasie, jak i zakupu usług budowlanych, w sytuacji gdy w okolicznościach niniejszej sprawy w zakresie odszkodowania za budynek mieszkalny brak jest podstaw do przyjęcia wyceny wskazanej w opinii uzupełniającej z dnia 8 kwietnia 2021 r.; art. 321 § 1 k.p.c. poprzez orzeczenie ponad żądanie i uznanie, że zasadne jest zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty 156.906 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 135.016 zł od dnia 6 czerwca 2019 r. do dnia zapłaty, w sytuacji gdy pismem z dnia 29 czerwca 2021 r. powód zmodyfikował pozew w ten sposób, że wniósł o zasądzenie kwoty 156.906 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 6 czerwca 2019 r. do dnia 13 kwietnia 2021 r. oraz od kwoty 21.890 zł od dnia 14 kwietnia 2021 r. do dnia zapłaty; art. 101 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że powód utrzymał się ze swoim żądaniem w 30 % w sytuacji, gdy powód utrzymał się ze swoim żądaniem w 20 %;

naruszenie przepisu prawa materialnego tj.: art. 363 § 2 k. c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że wycena składników budowlanych, w tym budynku mieszkalnego winna być wyliczona według jak najbardziej aktualnych cen, w sytuacji gdy zasadnym jest ustalenie odszkodowania za budynek mieszkalny na dzień 5 czerwca 2019 r. (tj. dzień wypłaty przez pozwaną odszkodowania za budynek mieszkalny); art. 455 k.c. poprzez jego niezastosowanie i zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 6 czerwca 2019 r. w sytuacji, gdy brak jest podstaw do zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 6 czerwca 2019 r., gdyż określając wartość przedmiotu sporu powód opierał się na wycenie rzeczoznawcy majątkowego dotyczącej budynku mieszkalnego i budynku gospodarczego (odpowiednio: 476.000 zł i 35.000 zł co łącznie stanowiło w.p.s.: 511.000 zł), a wysokość odszkodowania za budynek gospodarczy, wiatę drewnianą, ogrodzenie oraz nawierzchnie utwardzone została

określona w opinii uzupełniającej z dnia 8 kwietnia 2021 r. i ewentualne zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie było zasadne od dnia doręczenia pozwanej modyfikacji powództwa tj. od dnia 10 grudnia 2021 r. (od dnia, w którym pozwana otrzymała sprecyzowane żądanie powoda dotyczące budynku gospodarczego, wiaty drewnianej, ogrodzenia oraz nawierzchni utwardzonych);

nadto pozwana kwestionowała uznanie, że: kwota 532.890 zł brutto jest właściwą kwotą odszkodowania za budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, wiatę drewnianą, ogrodzenie oraz nawierzchnie utwardzone, w sytuacji, gdy właściwą kwotą odszkodowania za ww. składniki budowlane jest kwota 484.876 zł; zasadne jest zasądzenie na rzecz powoda odszkodowania w łącznej kwocie 532.890 zł brutto, na która składa się kwota 440.450 zł brutto za budynek mieszkalny w sytuacji, gdy Sąd podzielił pogląd pozwanej, że dokonała ona zapłaty odszkodowania za budynek mieszkalny w wysokości 375.984 zł w terminie ustalonym wcześniej z powodem w toku prowadzonego postępowania ugodowego i nie dała powodu do wytoczenia sprawy w zakresie wypłaconego odszkodowania za budynek mieszkalny; pozwana uznała przy pierwszej czynności procesowej żądanie pozwu w zakresie odszkodowania za budynek mieszkalny, w sytuacji, gdy roszczenie o odszkodowanie za budynek mieszkalny, mając na uwadze wzajemne ustalenia stron, było przedwczesne, a pozwana nie uznała przy pierwszej czynności procesowej żądania pozwu, a zrealizowała wzajemne ustalenia pomiędzy stronami; oparcie się przez Sąd na wyliczeniach biegłego z pierwszej opinii uzupełniającej w zakresie wszystkich składników budowlanych, w sytuacji, gdy w zakresie budynku mieszkalnego Sąd powinien wziąć pod uwagę ustaloną przez biegłego w opinii z dnia 24 stycznia 2022 r. wysokość odszkodowania za budynek mieszkalny odpowiadającą wartości odtworzeniowej na dzień 5 czerwca 2019 r.; przyjęcie, że wycena składników budowlanych winna być wyliczona według jak najbardziej aktualnych cen, ponieważ powód nie ma możliwości zakupu materiałów w cenach obowiązujących we wcześniejszym czasie, jak i zakupu po tamtych cenach usług budowlanych, w sytuacji gdy w okolicznościach niniejszej sprawy w zakresie odszkodowania za budynek mieszkalny brak jest podstaw do przyjęcia wyceny wskazanej w opinii uzupełniającej z dnia 8 kwietnia 2021 r.

podnosząc te zarzuty pozwana wносиła o zmianę zaskarżonego orzeczenia w pkt 1 poprzez zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty 100.666 zł i oddalenie powództwa w pozostałej części i w pkt 5 poprzez nakazanie pobrania na rzecz Skarbu Państwa od pozwanej kwoty 6.922 zł.

Powód wniósł o oddalenie apelacji pozwanej i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

apelacja pozwanej jest zasadna tylko w nieznacznej części, a to co do części żądania powoda w zakresie ustawowych odsetek za opóźnienie, w pozostałej zaś części apelacja jako niezasadna podlegała oddaleniu.

W sprawie niniejszej nie jest kwestionowane istnienie odpowiedzialności pozwanej jako przedsiębiorstwa górniczego za uszkodzenie nieruchomości powoda oraz wypłata stronie powodowej odszkodowania w kwocie 375.984 zł. po wniesieniu i doręczeniu pozwanej pozwu.

Odnosząc się do zarzutów apelacji pozwanej należy wskazać, iż liczne zarzuty apelacji dotyczą przyjętej przez Sąd pierwszej instancji wysokości należnego odszkodowania za budynek mieszkalny powoda oraz daty wymagalności roszczenia powoda. Podniesione przez pozwaną zarzuty naruszenia prawa procesowego w zakresie art. 233 § 1 k.p.c. sprowadzają się do twierdzenia, iż wysokość odszkodowania za budynek mieszkalny winna odpowiadać wartości odtworzeniowej na dzień 5 czerwca 2019 r. Wbrew jednak stanowisku pozwanej strony, pomimo prowadzonych negocjacji, ugody nie zawarły i strona powodowa wniosła pozew o zapłatę kwoty 511.000 zł w dniu 19 kwietnia 2019 r. po doręczeniu którego pozwanej w dniu 16 maja 2019 r. (k. 76 akt) pozwana wypłaciła dopiero odszkodowanie stronie powodowej w kwocie 375.984 zł w dniu 5 czerwca 2019 r. (k. 95 akt). Sąd pierwszej instancji ustalając wysokość odszkodowania należnego powodowi uwzględnił wartość techniczną obiektów budowlanych na nieruchomości powoda tj. wartość odtworzeniową składników budowlanych uszkodzonych i zniszczonych w wyniku działalności górniczej pozwanej spółki, z uwzględnieniem stopnia naturalnego zużycia obiektu przyjmując, że wycena składników budowlanych winna być wyliczona według jak najbardziej aktualnych cen, ponieważ powód nie ma możliwości zakupu materiałów w cenach obowiązujących we wcześniejszym czasie, jak i zakupu po tamtych cenach usług

budowlanych, tj. w oparciu o opinię uzupełniającą biegłego z dnia 8 kwietnia 2021 r. To stanowisko Sądu pierwszej instancji należy, zdaniem Sądu Apelacyjnego, podzielić.

Ustalenie wysokości odszkodowania, jeżeli naprawienie szkody ma nastąpić poprzez zapłatę określonej sumy pieniężnej, zgodnie z art. 363 § 2 k.c., powinno co do zasady nastąpić według cen z daty ustalenia odszkodowania – przez którą należy rozumieć datę zamknięcia rozprawy, po której dochodzi do wydania wyroku, gdyż w oparciu o art. 316 § 1 k.p.c. sąd bierze za podstawę orzeczenia stan istniejący w tej dacie – chyba że szczególne okoliczności wymagają przyjęcia za podstawę cen istniejących w innej chwili. Przyjęcie zasady, iż ustalenie wysokości odszkodowania następuje według cen z daty jego ustalenia, odpowiadającego – co do zasady – dacie wydania orzeczenia sądowego (art. 316 k.p.c.), stanowi wyraz realizacji przez ustawodawcę funkcji kompensacyjnej odszkodowania. Pozwala ona bowiem uwzględnić, przy ustalaniu wysokości odszkodowania, zmiany cen jakie nastąpiły pomiędzy zdarzeniem wyrządzającym szkodę (zdarzeniem sprawczym) a wydaniem orzeczenia sądowego, a tym samym daje podstawę do określenia wysokości odszkodowania w takiej wysokości, aby w pełni wyrównać poszkodowanemu poniesioną szkodę, obejmującą utratę korzyści. Reguła ta zmierza do urzeczywistnienia funkcji kompensacyjnej odszkodowania, gdyż zapewnia poszkodowanemu środki pieniężne w zakresie umożliwiającym nabycie dóbr lub usług, niezbędnych do naprawienia doznanego uszczerbku. Uzyskiwane odszkodowanie ma wyrównać poszkodowanemu bowiem uszczerbek majątkowy powstały w wyniku zdarzenia wyrządzającego szkodę. Taki uszczerbek istnieje już od chwili wyrządzenia szkody do czasu wypłacenia przez zobowiązanego sumy pieniężnej odpowiadającej wysokości szkody ustalonej w sposób przewidziany prawem (art. 363 § 2 i art. 361 § 1 k.c.). Artykuł 363 § 2 k.c. dopuszcza co prawda odstępstwo od zasady ustalenia wysokości odszkodowania według cen z daty jego ustalenia, ale tylko w sytuacji, gdy szczególne okoliczności przemawiają za przyjęciem cen istniejących w innej chwili. Okoliczności takie zachodzą wówczas, jeżeli przyjęcie cen z daty ustalenia odszkodowania powodowałoby albo pokrzywdzenie poszkodowanego albo jego bezpodstawne wzbogacenie (tak w wyroku Sądu Najwyższego z 24 września 2010 r., IV CSK 78/10).

Pozwana w sprawie niniejszej wskazała zaś na dokonaną zapłatę kwoty 375.984 zł odwołując się do faktu jej wypłaty w dniu 5 czerwca 2019 r. zgodnie z ustaleniami zawartymi w protokole ze spotkania z dnia 13 kwietnia 2016 r. jako uzasadniającą ustalenie odszkodowania na dzień 5 czerwca 2019 r. Okoliczność ta zdaniem Sądu Apelacyjnego nie uzasadnia jednak odstąpienia od zasady wyrażonej w art. 363 § 2 k.c. skoro przecież strony żadnej ugody nie zawarły, a co powodowało konieczność ustalenia, po wytoczeniu powództwa, należnego stronie powodowej odszkodowania według cen z daty ustalenia wysokości odszkodowania i co też Sąd pierwszej instancji zasadnie uczynił. Z protokołu spotkania z dnia 13 kwietnia 2016 r. (k. 91 akt) wynika bowiem jedynie, że strony postanowiły wdrożyć procedurę odszkodowawczą, planując termin wypłaty na drugie półrocze 2018 r. lub pierwsze półrocze 2019 r. Nadto pozwana w odpowiedzi na wezwanie pełnomocnika strony powodowej z 11 marca 2019 r. o dokowanie zapłaty kwoty 511.000 zł w terminie 7 dni (k. 30 akt) nie dokonała jej zapłaty prosząc w piśmie 22 marca 2019 r. o nieskładnie pozwu do sądu (k. 29 akt). Okoliczności te powodują, iż strona powodowa wobec braku reakcji na wezwanie do zapłaty poprzez uiszczenie żądanej kwoty w wyznaczonym terminie była uprawniona do dochodzenia żądanej kwoty.

Podnosząc powyższe nie sposób uznać, iż Sąd pierwszej instancji naruszył przepisy prawa procesowego w zakresie art. 233 § 1 k.p.c. i prawa materialnego tj. art. 363 § 2 k.p.c. w zakresie ustalenia wysokości odszkodowania za budynek mieszkalny rozpoznając dochodzone roszczenie.

Pozwana zasadnie natomiast podniosła zarzut naruszenia art. 321 k.p.c. poprzez orzeczenie przez Sąd pierwszej instancji ponad żądanie powoda. Pozwana trafnie bowiem wskazała na dokonanie przez powoda ograniczenia powództwa, w następstwie dokonanej przez pozwaną zapłaty w dniu 5 czerwca 2019 r. kwoty 375.984 zł, w piśmie z dnia 29 czerwca 2021 r. W piśmie tym powód zmodyfikował żądanie pozwu i wniósł o: „1. zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda J. P. kwoty 156.906,00 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 6.06.2019 r. do dnia 13.04.2021 r. oraz od kwoty 21.890 zł od dnia 14.04.2021 r., do dnia zapłaty 2. zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda J. P. kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu według norm przepisanych i opłat skarbowych od pełnomocnictw w wysokości 34 złote;” (k. 298 akt).

W konsekwencji tak dokonanej modyfikacji powództwa przez powoda Sąd pierwszej instancji nie uwzględniając co prawda w całości tak zmodyfikowanego powództwa, gdyż zasądził kwotę 156.906 zł, ale zasądził ustawowe odsetki za opóźnienie od kwoty 135.016 zł od dnia 6 czerwca 2019 r. do dnia zapłaty. Tak zasądzone roszczenie poprzez uwzględnienie ustawowych odsetek za opóźnienie także po dacie 13 kwietnia 2021 r. powoduje, iż Sąd pierwszej instancji orzekł w tym zakresie ponad żądanie powoda. Powód bowiem nie wnosił o zasądzenie ustawowych odsetek po tej dacie. Wobec naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. należało w tym zakresie zmienić punkt 1 tire 1 zaskarżonego wyroku wskazując datę do której winny być naliczone ustawowe odsetki za opóźnienie zgodnie z żądaniem powoda, a co do orzeczenia Sądu pierwszej instancji ponad żądanie powoda o ustawowych odsetkach za opóźnienie umorzyć postępowanie jako zbędne (art. 355 k.p.c.).

Nie sposób zgodzić się natomiast z pozwaną, iż Sąd pierwszej instancji naruszył art. 455 k.c. zasądzając odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia 6 czerwca 2019 r. po modyfikacji roszczenia przez powoda. Podnosząc ten zarzut pozwana pomija bowiem to, że przecież Sąd pierwszej instancji odsetki te zasądził od kwoty 135.016 zł stanowiącej różnicę pomiędzy pierwotnie dochodzoną kwotą 511.000 zł, a kwotą 375.984 zł zapłaconą w dniu 5 czerwca 2019 r. odnośnie zaś kwoty 511.000 zł strona powodowa skierowała wezwanie do zapłaty już w dniu 11 marca 2019 r.

Dodać należy w tym miejscu, iż zaskarżony wyrok podlegał także na mocy art. 350 k.p.c. sprostowaniu poprzez dodanie w punkcie 1 tire 2 z uwagi na stwierdzenie przez Sąd Apelacyjny oczywistej niedokładności w postaci pominięcia słowa „od” co czyniło wyrok Sądu pierwszej instancji niejasnym.

Uwzględnieniu nie podlegały także zarzuty apelacji w zakresie orzeczenia o kosztach procesu poprzez naruszenie art. 101 k.p.c. Sąd pierwszej instancji dokonał stosunkowego rozliczenia stron zgodnie z art. 100 k.p.c. w zw. z art. 101 k.p.c. i nie uwzględnił faktu dokonania zapłaty dochodzonej należności w toku procesu już po doręczeniu odpisu pozwu w orzeczeniu o kosztach procesu o co wnosił powód, przy czym powód nie zaskarżył skutecznie orzeczenia o kosztach procesu (zażalenie powoda co do orzeczenia o kosztach odrzucono jako spóźnione prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 27 września 2023 r.). Dokonując stosunkowego rozliczenia kosztów procesu Sąd pierwszej instancji przyjął, iż zasądzona ostatecznie kwota 156.906 zł stanowi 30% dochodzonej łącznie, po modyfikacji, kwoty 532.890 zł i w takiej tylko części obciążył pozwaną kosztami procesu. Stanowisko to należy podzielić skoro, wbrew twierdzeniom pozwanej z przyczyn wyżej wskazanych, brak bowiem podstaw do obniżenia zasądzonej na rzecz powoda od pozwanej kwoty 156.906 zł do kwoty 100.666 zł wskazanej w apelacji. Okoliczność ta powoduje, iż brak podstaw do zmiany orzeczenia o kosztach sądowych we wskazanym przez pozwaną zakresie.

Mając powyższe na uwadze orzeczenie na mocy art. 386 k.p.c. należało zmienić zaskarżony wyrok co do okresu za jaki zasądzono ustawowe odsetki za opóźnienie od kwoty 135.016 zł, a w pozostałej części oddalić apelację pozwanej jako nie zasadną na mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na mocy art. 100 zd. 2 k.p.c. i § 2 pkt. 6 w zw. z § 10 ust.1 pkt. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie zasądzając od pozwanej na rzecz powoda kwotę 4.050 tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Tomasz Pidzik